

stichting orgelkring "hendrik niehoff"

gevestigd te 's-hertogenbosch



Programma van het concert in de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch
op dinsdag 13 september 2022 om 20.00 uur door **Véronique van den Engh**
m.m.v. **Stephan van de Wijgert**

Véronique van den Engh werd in 's-Hertogenbosch geboren. Ze kreeg, na een aantal jaren pianoles, op 14-jarige leeftijd haar eerste orgellessen van haar oom Aat Broersen in Haarlem. Na haar Gymnasium B opleiding ging ze studeren aan het Brabants Conservatorium in Tilburg. Ze behaalde daar als leerling van Maurice Pirenne het diploma Docerend Musicus in juni 1989 en een jaar later het diploma Uitvoerend Musicus voor orgel. Bij Cees Rotteveel studeerde zij koördirectie, waarvoor ze in juni 1988 afstudeerde. Sinds augustus 1989 is zij als docent verbonden aan de Schola Cantorum van de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch. Bij de Schola Cantorum was zij tevens meer dan twintig jaar assistent-dirigent. Gedurende vijfentwintig jaar was zij in de Sint-Jan assistent-organist. Op 1 februari 2008 volgde zij Maurice Pirenne op als organist van de Kathedrale Basiliek van Sint-Jan te 's-Hertogenbosch.

In samenwerking met de Schola Cantorum speelde zij in de vier patriarchale basilieken in Rome, in Mainz, Brussel en Edinburgh. Zij is voorzitter bij de Stichting Orgelkring "Hendrik Niehoff" en bestuurslid bij de Stichting *Maurice Pirenne*. In juni 2014 verscheen haar eerste cd 'Imposant', in juli 2015 haar tweede cd 'Allure' en in mei 2017 haar derde cd 'Illuster'. Op de cd's staan diverse orgelwerken, gespeeld op het monumentale groot orgel van de Sint-Janskathedraal. De cd's ontvingen hoge waarderingen in de vakpers. Zij nam het initiatief tot het tot stand komen van en werkte mee aan het boek: 'Het groot orgel van de Sint-Janskathedraal, De Nachtwacht van 's-Hertogenbosch', dat in november 2016 verscheen. Composities van haar verschenen in het tijdschrift 'Muziek en Liturgie' (april 2018) en in 'Nieuwe voorspelen & begeleidingen bij het Liedboek' (2021). In april 2022 is een podcast met haar uitgebracht bij het programma 'Alle registers open' van de EO.

Voor meer informatie zie: www.veroniquevandenengh.nl

Incantation pour un jour saint	Jean Langlais	1907-1991
Partita 'Kom, Schepper, Geest'	Véronique van den Engh	Geb. 1962
Dialogue pour deux Orgues Hommage à hendrik Niehoff m.m.v. Stephan van de Wijgert	Maurice Pirenne	1928-2008
Koraal-Toccata	Floris van der Putt	1915-1990
Capriccio (Opgedragen aan Piet Hörmann)	Albert de Klerk	1917-1998
Adoration	Peter Kallenbach	1869-1940
Rondo in G-dur, arr. Richard Ellsasser	John Bull	1562-1628
La Cathédrale engloutie Transcriptie: Léon Roques	Claude Debussy	1862-1918
Final uit symphony nr. 1 opus 14	Louis Vierne	1870-1937

Toelichting

Dit extra concert is in het kader van 800 jaar Sint-Jan: Een kathedraal programma.

Muziek vinden van mijn voorgangers bleek niet eenvoudig: er is door hen weinig of niet voor orgel gecomponeerd. Uiteindelijk ontstond dit kathedrale programma vanuit diverse invalshoeken.



Langlais: Na de Paaswake en op Paasmorgen klinkt in de Sint-Janskathedraal traditioneel het Lumen Christi (het licht van Christus) van de blinde componist Langlais. Traditioneel, want in ieder geval mijn voorgangers Huub ten Hacken, organist van de Sint-Janskathedraal van 1964-1991 en Maurice Pirenne lieten het in de Paasnacht klinken. Het is een tintelend stuk op basis van het gregoriaanse lumen Christi en de litanie van alle Heiligen uit de litanie van de Paasnacht. In deze Paaswake wordt in een aardedonkere Sint-Jan het licht van Christus binnengedragen.

Van den Engh: Organist van de Sint-Janskathedraal vanaf 2008. Een partita is een reeks variaties over een lied. Deze partita bestaat uit 5 variaties.

Pirenne: Organist van de Sint-Janskathedraal van 1991-2008 én daarvoor rector cantus van de Schola Cantorum, het koor van deze kathedraal, van 1965-1991. Deze dialogue werd geschreven in 2005 en is een hommage aan Hendrik Niehoff (ca.1490-1560) en geschreven voor de 40e concertcyclus van de orgelkring "Hendrik Niehoff". De naam van deze bekende Bosschenaar, die in opdracht van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap een orgel bouwde voor de Sint-Jan, zit in de dialogue verwerkt:

Hendrik = g-e-cis-dis-f-gis-ais; Niehoff = cis-gis-e-g-d-f-f.

Dialogue ging in de Sint-Janskathedraal in première op 7 juni 2005, gespeeld door Véronique van den Engh en Willem Hörmann, neef van Piet Hörmann.

Van der Putt: Een zijsprong. Van der Putt was rector cantus van de Schola Cantorum van 1954 tot 1965 en leraar van Maurice Pirenne op het kleinseminarie. Van der Putt was een echte volksliedschrijver: 'Toen de Hertog Jan kwam varen', 'Dubbele Jan die ziede niet meer op de kermis staan' zijn van zijn hand. Daarnaast is hij bekend door zijn zeer vele liturgische composities, die nog steeds volop gezongen worden.

De Koraal-Toccata, geschreven in 1941, is opgedoken uit het archief en is zeer waarschijnlijk voor het laatst in 1941 gespeeld. In het van der Puttjaar in 2014, mocht ik het na zoveel jaren weer tot klinken brengen in deze kathedraal. Het stuk opent met een spannende pedaalsolo waarna een grote afsluiting volgt: Eind van het koraal. Het gedeelte daarna, de toccata, wisselen lichtere en sterkere gedeeltes elkaar af in klank. De toccata als geheel groeit naar het eind toe in sterkte. De fraaie akkoorden maken dat het stuk echt een warm gevoel kan geven.

De Klerk: Dit Capriccio heeft deze Haarlemse collega opgedragen aan Piet Hörmann, organist van de Sint-Jan van 1940-1964. Piet Hörmann heeft geen composities nagelaten, vandaar deze keuze. Het geeft aan dat hij een zeer gewaardeerd collega was. Hörmann was een bescheiden man en er is weinig van hem bekend, wel dat hij in 1952 de Jeroen Boschpenning, de cultuurpenning van de stad 's-Hertogenbosch kreeg.

Kallenbach: Directeur-Organist van de Sint-Janskathedraal van 1896-1940, een indrukwekkend aantal jaren. Zijn grote liefde lag echter bij de mannenkoorzang en het repertoire voor mannenkoren neemt dan ook de grootste plaats in in zijn oeuvre. Voor orgel schreef hij weinig. Het op 27 april 1902 ontstane 'Adoration' is een kort, aandoenlijk stuk, waarschijnlijk voor de Maria-devotie geschreven.

Bull: De Engelse, naar Antwerpen gevluchte Bull was vanaf 1616 adviseur bij de bouw van het instrument in de fraaie orgelkas van het huidige groot orgel. Hij schreef dit rondo oorspronkelijk voor orgel. Het werd zo zeer geliefd, dat er vele instrumentale bewerkingen van gemaakt zijn. Een rondo is een uit de middeleeuwen afkomstige vers- en muziekvorm, waarbij het hoofdthema, het rondothema, als een soort refrein terugkeert. De tussenliggende delen met andere thema's zijn dan de coupletten.

Debussy: Deze *prélude* is origineel voor piano. Het is geïnspireerd op een oude Bretonse legende over een gezonken kathedraal voor de kust van het eiland Ys bij Britannië. Op heldere dagen rijst de kathedraal op uit de zee. Klokken luiden en halverwege klinkt het machtige orgel. Dan zinkt de kathedraal langzaam weer terug in de diepe, donkere, koude zee en verdwijnt. Het klokgelui ebt weg. Buitengewoon spannende muziek -waarvan ook andere versies bestaan, bijvoorbeeld een orkestversie- en passend op een kathedraal orgel.

Vierne: Deze blinde componist en organist was een leerling van Franck en daarna Widor. De eerste orgelsymphonie schreef hij in 1899. Deze spetterende final uit de eerste orgelsymphonie is een van Vierne's bekendste stukken voor orgel. Het krachtige thema in het pedaal wordt omspeeld door virtuoze en triomfantelijke figuren in de handen. Vierne noemde het zijn *Marseillaise*, waarmee hij bedoelde dat hij het verschrikkelijk pompeus vond: "Het is een gebrek aan smaak, maar een gebrek aan smaak dat het publiek behaagt....dus speel ik het altijd!"

Een feestelijke afsluiting voor de Sint-Jan 800!

Stephan van de Wijgert studeerde orgel aan de Hogeschool voor de Kunsten te Utrecht. In 1998 behaalde hij het examen *Docerend Musicus*, in 2001 het diploma Tweede Fase. Hij ontving vanaf 1987 les van Véronique van den Engh, Jan Raas, Reitze Smits, Matteo Imbruno, Jan Welmers en Erik Visser. Ook volgde hij enige masterclasses en hij was prijswinnaar van het Sweelinck-concours in 2007. Sinds 2008 is hij als organist verbonden aan De Duif, de neoclassicistische kerk gelegen aan de Prinsengracht te Amsterdam. In opdracht van Stadsherstel Amsterdam, eigenaar van De Duif, werd het Smits-orgel uit 1862/1880 geheel gerestaureerd. Stephan van de Wijgert werd aangesteld als vaste organist met als voornaamste taak het organiseren van bespelingen bij verscheidene evenementen, in het bijzonder de serie 'Zondagmiddag-Organconcerten in De Duif' die jaarlijks een 25-tal concerten omvat. Stephan van de Wijgert is tevens artistiek leider van de Berne Abdijconcerten, de orgelserie met eerbiedwaardige reputatie in het zuiden van ons land. In deze Norbertijner Abdij te Heeswijk-Dinther (NB) klinken sinds 1952 orgelconcerten van internationale allure. In de loop van deze jaren hebben bekende organisten uit binnen- en buitenland hieraan hun medewerking verleend. De Abdij bezit twee bijzondere instrumenten: één van orgelbouwer Adema en één van de hand van Fa. Reil. Stephan, die jaarlijks menig concert in binnen- en buitenland geeft, is voorts werkzaam als koordirigent en docent.

Scan de QR code om meer te lezen over het orgel en de orgelconcerten:



Voor overige orgelconcerten in de serie Hendrik Niehoff: zie www.stjanskathedraal-orgelconcert.nl
Orgelconcerten in de regio: www.brabantorgel.nl